

Miljø- og Fødevareministeriet
Miljøstyrelsen
Tilskud
Haraldsgade 53
2100 København Ø
(Sendt elektronisk: mst@mst.dk)

Vingsted, den 14. januar 2018.

Danmarks Sportsfiskerforbund og Danmarks Naturfredningsforenings bemærkninger til ændring af bekendtgørelse om kriterier for vurdering af kommunale projekter vedrørende vandløbsrestaurering - J.nr. SVANA-300-00017:

På vegne af DSF og DN takker vi for muligheden for at afgive bemærkninger til ændring af gældende bekendtgørelse om kriterier for vurdering af kommunale projekter vedrørende vandløbsrestaurering.

Miljøstyrelsen foreslår en ny bestemmelse i bekendtgørelsen, der vil gøre det muligt at fravige bekendtgørelsens kriterie om dimensionering af omløbsstryg.

Dette finder vi unødvendigt og i modstrid med den faglige viden på området. Den foreslåede ændring, vil have en negativ påvirkning af de vandrende fiskebestande i forhold til gældende bestemmelser.

I gældende bekendtgørelse BEK nr. 1023 af 29/06/2016 står:

§ 5 stk. 9)

Ved fjernelse af fysiske spærringer må faldet ikke overstige 10 ‰ og brinkanlæg må ikke være stejlere end 1:1,5. Ved etablering af omløbsstryg, dimensioneres stryget således, at der opretholdes mindst 50 % af medianminimumsvandføringen i stryget samtidig med, at der ikke må fjernes mere end 50 % af medianminimumsvandføringen fra stryget. Stk. 1, nr. 3, finder tilsvarende anvendelse.

Dette ønskes ændret med følgende tilføjelse:

I § 5 indsættes efter stk. 3, som nyt stykke:

”Stk. 4. Kriteriet i stk. 1, nr. 9, 2. pkt. kan fraviges i særlige tilfælde i vandløb med naturlig stor variation i vandføringer over året, når Miljøstyrelsen vurderer, at det er forsvarligt i forhold til at sikre kontinuiteten i det pågældende vandløb og hvis projektet fortsat sikrer varetagelsen af formålet med kommunale projekter vedr. vandløbsrestaurering, jf. § 1, stk. 2.”

For udenforstående kan ændringen virke tilforladelig. Men ændringen følger ikke tidligere anbefalinger fra udvalgsarbejder og den viden der er på området. Ved store afstrømninger er der stor migration af fisk og andre vandlevende dyr, det gælder både deres op- og nedstrøms naturlige vandringer.

Gældende bekendtgørelse har fungeret i en længere årrække og sikret naturen og erhvervsinteresser blev tilgodeset ved etablering af omløbspassager. Omløbspassager, som der er enighed om er undtagelsen, når der arbejdes mod at skabe mere naturlige forhold i vandløbene ved at skabe kontinuitet. Det er veldokumenteret, at den bedste løsning ER fjernelse af vandløbspærringer og genskabe den oprindelige vandløbsbund, herunder de naturlige faldforhold i vandløbet.

I det medfølgende høringsbrev skriver Styrelsen:

Miljøstyrelsen har på baggrund af henvendelser vedr. etablering af omløbsstryg ved eksempelvis vandkraftværker undersøgt og overvejet, om der kan gives en mulighed for at fravige kriteriet i situationer, hvor et projekt ikke kan leve fuldt ud op til kriteriet, men alligevel kan levere en kontinuitet, der sikrer varetagelse af formålet med kommunale projekter vedr. vandløbsrestaurering. (Mine understregninger)

DSF og DN's bemærkninger til dette:

Styrelsen skriver der er kommet flere henvendelser, uden at nævne hvem der er afsendere. Kraftværker nævnes, men det udelades at henvise til, hvor denne fravigelse kunne tænkes anvendt. Ifølge høringsbrevet skulle der også være foretaget undersøgelser, uden anden forklaring end at de er foretaget.

Flere af de arter, som kan blive påvirket af denne ændring, er omfattet af international beskyttelse. Der er ingen forklaring på om ændringen vil hindre gunstig bevaringsstatus for f.eks. laks, lampretter o.a., der er del af udpegningsgrundlaget i flere af vore habitatudpegede vandløb.

Det kunne ellers være interessant, at få oplyst hvad disse undersøgelser viser, samt hvem der har foretaget dem. Vi er af den overbevisning, at der ikke er ny viden på området.

Faglige anbefalinger tilsidesættes med forslaget.

Ændringen går imod de faglige anbefalinger fra Faunapassageudvalget (2004) (Bilag 1.), der blev udarbejdet på foranledning af det daværende Fiskeridirektoratet.

Udvalget var sammensat af repræsentanter fra de 7 jyske amter, Dansk Dambrugerforening, Danmarks Sportsfiskerforbund og Danmarks Fiskeriundersøgelser.

Udvalget foretog på et teknisk og juridisk grundigt, et grundigt fagligt udredningsarbejde og Samlerapporten og Delrapporterne blev godkendt af Faunapassageudvalget, idet der dog enkelte steder er anført særstandpunkter fra udvalgets medlemmer.

Nyere viden

I 2010 udgav DTU Aqua, Sektion for Ferskvandsfiskeri og -økologi Notatet: **Faunapassageløsninger - en opfølgning på Faunapassageudvalgets arbejde.** (Bilag 2.)

Baggrunden var, at Akvakulturudvalget i december 2009, havde ønsket et notat fra DTU Aqua med flg. begrundelse:

"Akvakulturudvalget har ønsket, at der på baggrund i faunapassageudvalgets arbejde laves en sammenstilling af de dengang præsenterede faunapassageløsninger, ligesom evt. ny viden indarbejdes. De enkelte løsninger skal følges af en redegørelse for hvilken effekt passageløsningen har i forhold til den frie passage".

Fra Notatet:

Det er påvist, at der ved bortledning af vand til dambrug, turbiner etc. ofte opstår problemer, fordi fiskene forvirres. Fisketrapper og andre passager med en relativt lille vandføring virker ikke godt nok i forhold til at skabe passage (Faunapassageudvalget 2004b m.fl.). Resultaterne viser generelt, at fiskene har større problemer med at passere menneskeskabte bygværker etc., end man skulle forvente ud fra deres maksimale præstationsevner under laboratorieforhold. Det skyldes bl.a. deres adfærdsmønster, når de møder forhold som afviger fra naturlige forhold. Et godt eksempel er smolttabet ved opstemninger, hvor fiskene ikke som sådan har problemer med vandhastigheder etc. men forvirres og standser i opstuvningszonen opstrøms opstemninger.

Alle dokumenterede erfaringer viser, at vandindtag fra vandløb påvirker den økologiske tilstand negativt, og at forringelsen er større des større vandindtag. Med implementeringen af Vandrammedirektivet i den danske lovgivning er der nu krav om kontinuitet i vandløbene (By- og Landskabsstyrelsen 2010a & c).

Et centralt spørgsmål er hvor meget vand, der kan ledes bort fra vandløbet, uden at det er i strid med Vandrammedirektivets krav om kontinuitet? Et kommende miljømål, hvor fiskefaunaen indgår, vil formentlig stille større krav til vandløbenes vandføring omkring dambrug, end der skal til for at opfylde det nuværende (eneste) biologiske miljømål, som primært er baseret på selve arts-sammensætningen af smådyr. Faunapassageudvalget (2004a) beskrev, at der vil være optimal faunapassage ved dambrug, hvis vandindvinding sker uden opstemning og med en vandløbsstrækning langs dambruget, hvor vandføringen er ubetydeligt påvirket. Udvalget, undtagen Dansk Dambrugforening, anbefalede at indvinding af overfladevand til dambrug bør begrænses til en fast vandmængde, som kun udgør en mindre del af vandløbets samlede vandføring. Anbefalingen gik på, at den samlede vandindvinding ikke bør overstige 50 % af vandløbets median-minimumsvandføring (½ Qmm). Ved vandløb med meget stabil vandføring (grundvandsfødte vandløb) bør vandindtaget være noget mindre (Faunapassageudvalget 2004a&b). Dansk Akvakultur er, som nævnt ikke enig i dette.

Notatet forsætter:

Det er generelt anerkendt, at den bedste løsning for fiskepassage ved en spærring er at fjerne spærringen/bortledningen af vand og genskabe egenskaberne af det naturlige vandområde (Cowx & Welcomme 1998, Lucas & Baras 2001). Optimal faunapassage og kontinuitet i vandløbene opnås kun ved fjernelse af opstemninger samt øvrige spærringer, og bør altid gives 1. prioritet (Faunapassageudvalget, 2004a). Desuden kan fisketrapper ikke anbefales (Faunapassageudvalget, 2004a). Efter Faunapassageudvalgets afsluttende arbejde i 2004 er der arbejdet videre med optimering af en dambrugsproduktion, der ikke hindrer en god økologisk tilstand i vandområderne (Dansk Akvakultur 2006 & 2007, Miljøstyrelsen 2009). I en rapport fra Dansk Akvakultur

blev det således nævnt, at det er sket ud fra en erkendelse af, at offentligheden har et stærkt ønske om, at dambrugene indtager så lidt vand som muligt, at det sker uden opstemninger, samt at der imødeses et stigende pres på dambrugenes vandindtag og opstemninger (Dansk Akvakultur 2006).

Nu har Miljøstyrelsen imidlertid vurderet, at i vandløb med naturlig stor variation i vandføringer, f.eks. mellem sommer og vinter, kan en større vandmængde end 50 % af medianminimumsvandføringen afgives til vandindvinding, hvis vandløbet i perioder har betydeligt større vandføring end medianminimumsvandføringen.

DSF og DN mangler dokumentation for denne påstand.

De samfundsmæssige konsekvenser.

Udover den manglende dokumentation, samtidigt med at forslaget går imod den eksisterende faglige viden, medfører forslaget en række samfundsmæssige forringelser.

Den tid hvor de danske vandkraftværkers energiproduktion havde en betydning for den danske elproduktion, og dermed et positivt tiltag for samfundet, er ovre. Af de tilbageværende kraftværker er der nu 2 som tidligere havde en betydning, ét ved Holstebro og ét ved Tange. Af disse har anlægget ved Holstebro ikke været i drift i en længere årrække, og Tangeværket – Gudenaacentralen har en meget begrænset produktion, som kunne erstattes af én enkelt vindmølle.

I forhold til den værdi som de naturlige danske vilde fiskebestande har, samt de afledte indtjeninger på lystfiskeri og turisme, er værdien af de danske vandturbiners produktion minimal – faktisk ikke eksisterende for samfundet.

Flere rapporter dokumenterer disse vilde fiskebestandes store økonomiske værdi

Den lokaløkonomiske værdi af laksefiskeriet i Skjern Å 2014 (Bilag 3.)

I rapporten opgøres den lystfisker genererede lokaløkonomiske værdi af laksefiskeriet i Skjern Å til 6,8 mio. kr. – 2014. Hvis laksebestanden øges fra ca. 4.000 laks, til ca. 8.000 laks vil den lokaløkonomiske værdi øges til 12,4 mio. kr.

Desuden beskrives, at der i samtlige Vestjyske lakseførende vandløb er et stort uudnyttet potentiale i at forbedre og øge laksebestandene. Resultaterne fra Skjern Å, vil formentlig kunne overføres til de øvrige væsentlige vestjyske laksevandløb (Storå, Varde Å, Kongeå, Ribe Å, Sneum Å), hvoraf flere af dem allerede har en betydelig lokaløkonomisk værdi og - effekt. Samlet set peger meget på, at der kan være betragtelige lokal- og samfundsøkonomiske gevinster ved at forbedre leveforholdene for de danske laksebestande, og samtidig forvalte et bæredygtigt og attraktivt lystfiskeri hvor chancerne for at fange en laks er gode, mens der stadig er plads til gode naturoplevelser.

I Gudenåen er der et uforløst potentiale.

At lystfiskeriet i Gudenåen med det nuværende omfang og kvalitet skaber et lokaløkonomisk forbrug på 7,7 millioner kr. om året, og at det giver beskæftigelse til i størrelsesorden 5 - 9 fuldtidsarbejdspladser. Disse oplysninger stammer fra en COWI rapport: **LOKALØKONOMISKE EFFEKTER AF DET UDSÆTNINGSBASEREDE LAKSEFISKERI I GUDENÅEN. (Bilag 4.)**

Det er indlysende at skabes der passage forbi Tangeværket og op til Gudenåens laksgydepladser, vil disse indtægter og antallet af arbejdspladser mange doubles.

Hensynet til de samfundsmæssige interesser - Bekendtgørelse af lov om vandforsyning m.v.

I LBK nr. 125 af 26/01/2017 § 22 nævnes en række samfundsmæssige hensyn, der skal tilgodeses ved tildeling af en vandindvindingstilladelse. DN og DSF ser en konflikt i den foreslåede ændring. En konflikt der sandsynligvis vil resultere i klagesager i forhold til indvinding af overfladevand, som beskrevet i ændringsforslaget. Der er IKKE redegjort for ny viden, eller konsekvenser af ændringsforslaget og vi vil afslutningsvis henviser til vejledninger mv., hvor vi ser modstrid med vandområdeplanlægning og der er andre konflikter, udover de allerede beskrevne ovenfor.

I Ministeriets seneste *Vejledning til bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter* juli 2017, står på side 11 (Bilag 5.):

4.2 Indsatsprogrammernes konkrete supplerende foranstaltninger (konkrete indsatser)

4.2.1 Konkrete fysiske indsatser for vandløb

For at opnå den størst mulige effekt af indsatserne vil det særligt i forhold til sikring af kontinuitet være hensigtsmæssigt at tilrettelægge indsatserne, så de nederste spærringer og rør fjernes først. Det vil ligeledes være hensigtsmæssigt at arbejde i samlede vandløbssystemer.

Det bør ved tilrettelæggelsen og projekteringen af indsatser så vidt muligt tilstræbes at genskabe de naturlige forhold således, at de forbedrende tiltag understøtter den naturlige udvikling frem mod mere varierede fysiske forhold.

Faglig rapport fra DCE

VIRKEMIDLER TIL FORBEDRING AF DE FYSISKE FORHOLD I VANDLØB

Videnskabelig rapport fra DCE – no. 86 Nationalt Center for Miljø og Energi 2014

2.12.3 Samlet vurdering

Der kan opnås positive effekter for alle tre kvalitetselementer under forudsætning af, at virkemidlet anvendes korrekt. Det anbefales, at spærringerne i videst mulige omfang fjernes helt, da dette giver de fleste og største positive effekter.

I *Vejledning om tilskud til kommunale projekter om vandløbsrestaurering, Oktober 2013*, står:

Ved fjernelse af spærringer ses på, om vandplanernes kriterier til sikring af kontinuitet samt fauna- og passageudvalget anbefalinger generelt er fulgt.

Med venlig hilsen,
på vegne af:
Danmarks Naturfredningsforening &
Danmarks Sportsfiskerforbund.

Lars Brinch Thygesen
Natur- og Miljøkonsulent
Danmarks Sportsfiskerforbund